

LUNDS UNIVERSITET
Rektor

BESLUT

1 (1)

1997-05-29

Dnr I A 9 6301/97

Anlitande av juridisk person

I **bifogade** PM redovisas olika aspekter på anlitande av juridisk person i universitetets verksamhet.

Med stöd av 18 § verksförordningen (1995:1322) föreskriver universitetet följande beträffande anlitande av juridisk person (oavsett associationsform).

Juridisk person, i vilken **arbetstagare** vid universitetet är delägare eller på annat sätt har ett starkt verksamhetsinflytande, får inte anlitas för arbetsuppgifter som **ingår** i arbetstagarens anställning vid universitetet eller för arbetsuppgifter vid den institution där arbetstagaren är **anställd**.

Juridisk person, i vilken **arbetstagare** vid universitetet eller denne **närstående** är delägare eller på annat sätt har ett starkt verksamhetsinflytande, får inte anlitas för arbetsuppgifter inom **utbildning och forskning**.

Juridisk person **utan** personanknytning till universitetet enligt ovan får anlitas för arbetsuppgifter inom **utbildning och forskning** om särskilda skäl föreligger och om verksamheten inte kan bedrivas på annat sätt. Sådant avtal bör avse endast enstaka, kortvariga tillfällen. Beslut i sådant ärende får fattas av områdesstyrelse eller – efter skriftligt delegationsbeslut – av områdesordförande eller kanslichef, av områdesstyrelse inrättat ledningsorgan för utbildning, institutionsstyrelse eller prefekt. Regler om upphandling m m gäller.

Beslut att anlita juridisk person, i vilken **arbetstagare** eller **närstående** till arbetstagare vid universitetet är delägare eller på annat sätt har ett starkt verksamhetsinflytande, för arbetsuppgifter som **inte** innebär utbildning eller forskning får fattas av områdesstyrelse eller – efter skriftligt delegationsbeslut – av områdesordförande eller kanslichef; beslutet skall föregås av samråd med rektorsämbetet. Regler om upphandling m m gäller.

Dessa föreskrifter gäller utöver andra föreskrifter om externfinansierad verksamhet, t ex av ekonomiadministrativ natur. Genom detta beslut upphävs rektorsämbetets beslut 1992-01-07 (dnr I A 9 15591/91) i denna fråga.

Förhandling enligt 11 § MBL har ägt rum 1997-05-27.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschefen, universitetsdirektören Peter Honeth. I handläggningen har därutöver deltagit projektdirektören Urban Swahn, föredragande.

Boel Flodgren

Urban Swahn
(Rektorsämbetets kansli)

ANLITANDE AV JURIDISK PERSON

I denna PM redovisas olika aspekter på anlitande av juridisk person i universitetets verksamhet, särskilt utbildning och forskning.

Utbildning och forskning

I de författningar som reglerar högskolans verksamhet finns inget uttryckligt stadgande att en person som undervisar inom högskolan skall vara **anställd** inom högskolan, även om detta är det normala och det lämpligaste. Slutsatsen kan därför dras att det ur strikt förvaltningsrättslig synpunkt inte är otillåtet att anlita en juridisk person för detta ändamål.

Dåvarande UHÄ uttalade för sin del i ett ärende om anlitande av juridiska personer för undervisning:

De grundläggande bestämmelserna rörande undervisningens handhavande återfinns i högskoleförordningen. En rad föreskrifter i högskoleförordningen visar att dessa utgår från att undervisningen och därtill ansluten betygsättning bedrivs av lärare som är anställda vid högskolan. En juridisk person, däremot, anses inte kunna utgöra arbetstagare i civilrättslig bemärkelse.

Skälen till att bedriva en verksamhet med icke anställda kan ofta vara tvivelaktiga. För att motverka sådana tendenser på arbetsmarknaden har bl a införts skärpta regler på skatte- och socialförsäkringsområdet. UHÄ vill också peka på särskilda föreskrifter i 38–40 §§ medbestämmandelagen med bl a skyldighet för arbetsgivare att ta upp förhandlingar med och rätt till veto för de fackliga organisationerna mot åtgärder som strider mot lag eller god sed inom avtalsområdet. I förarbetena till medbestämmandereformen har det förutsatts att statsmyndigheterna inte ger sig in på engagemang av sådant slag.

UHÄ finner sammanfattningsvis att utnyttjandet av juridiska personer för undervisning inte står i överensstämmelse med gällande föreskrifter och vill därför bestämt avråda härifrån.

Uttalandet gjordes visserligen före införandet av 1993 års högskoleförordning, men nu gällande förordning skiljer sig ej från den föregående vad gäller de grundläggande ansvarighetsförhållandena beträffande utbildningens bedrivande. I ett annat uttalande i skriftserien "Rättesnöret" återkom UHÄ åter till frågan om utnyttjande av juridisk person för undervisning:

... Utgångspunkten är självfallet att undervisningen i högskolan normalt skall bedrivas av anställd personal. ... Emellertid innehåller tillämpliga författningar inget uttryckligt stadgande om att en person som undervisar i högskolan måste vara anställd. UHÄ drar därför numera den slutsatsen att det inte är rättsligt sett otillåtet att anlita en "extern" fysisk eller juridisk person för detta ändamål.

... Självklart skall undervisningen bedrivas av personal som helt eller delvis är anställd för detta syfte. Endast om det överhuvudtaget inte går att få tag på personal på annat sätt bör, enligt UHÅ:s uppfattning, juridiska personer få anlitas. En annan förutsättning är att det rör sig om kortare enstaka undervisningsmoment. ...

Slutligen kan det vara lämpligt att i detta sammanhang påminna om att högskolan (arbetsgivaren) kan vara skyldig enligt 38 § MBL att uppta förhandlingar med sina fackliga motparter inför beslut om att inhyra arbetskraft utifrån.

Även i de fall universitetet har formell möjlighet att anlita juridisk person, bör universitetet således utnyttja denna möjlighet mycket återhållsamt. Såväl rättspraxis inom arbets- och skatterätt som ett flertal lämplighetsskäl talar för att universitetet bör intaga en mera restriktiv hållning till anlita av juridiska personer än vad som innebär tillgodoseendet av endast "minimikrav" på ansvar, kontroll och kvalitet.

Inom högskoleområdet får **myndighetsutövning** ej överlåtas till utomstående. Begreppet myndighetsutövning mot enskild har – i 1971 års förvaltningslag (3 §) – definierats som "utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinpåföljd, avskedande eller annat jämförbart förhållande". Bland sådana funktioner inom utbildning och forskning som innebär (eller motsvarar) myndighetsutövning kan särskilt nämnas prövning av behörighet, beslut om antagning, förrättande av examination och annan medverkan vid bestämmande av betyg samt medverkan som sakkunnig i tillsättningsärenden. Andra funktioner som inte heller kan överlåtas till utomstående är ansvar för arbetsledning, arbetsmiljö etc.

Endast i ett **undantagsfall** bör anlita av juridisk person kunna övervägas inom utbildning, nämligen i det fall det rör sig om att – utöver den övriga schemalagda undervisningen – särskilt belysa ett visst moment. Det bör då röra sig om **kortare, enstaka undervisningsmoment**. Det bör observeras att uppdragsgivaren/universitetet i en sådan situation (åtminstone teoretiskt) inte själv kan avgöra vem hos den juridiska personen som skall utföra uppdraget och inte heller bestämma om den närmare utformningen av uppdraget.

Om juridisk person anlitas sker detta genom ett **upphandlingsförfarande** som avslutas med att ett skriftligt avtal upprättas mellan parterna. I förekommande fall skall lagen (1992:1528; omtryckt 1993:1468, senaste ändring 1996:433) om offentlig upphandling tillämpas. Rektor har den 9 mars 1995 fattat beslut (dnr I A 9 15781/94; ändringsbeslut den 12 september 1995) om universitetets upphandlingspolicy inkl tillämpningen av lagen om offentlig upphandling.

Arbetsuppgifter vid universitetet, som inte innebär utbildning eller forskning

För arbetsuppgifter vid universitetet, som inte innebär utbildning eller forskning, får utomstående juridisk eller fysisk person (dvs utan personanknytning till universitetet) anlitas utan annan inskränkning än vad som följer av t ex skyldigheten att förhandla med personalorganisationerna enligt 38 § MBL innan sådant beslut fattas. Regler om upphandling m m gäller.

Juridisk person, i vilken **arbetstagare** vid universitetet är delägare eller på annat sätt har ett starkt verksamhetsinflytande, får inte anlitas för arbetsuppgifter som

ingår i arbetstagarens anställning vid universitetet eller för arbetsuppgifter vid den institution där arbetstagaren är **anställd**.

Beslut att anlita juridisk person, i vilken **arbetstagare** eller **närstående** till arbetstagare vid universitetet är delägare eller på annat sätt har ett starkt verksamhetsinflytande, för arbetsuppgifter som **inte** innebär utbildning eller forskning får fattas av områdesstyrelse eller – efter skriftligt delegationsbeslut – av områdesordförande eller kanslichef; beslutet skall föregås av samråd med rektorsämbetet. Regler om upphandling m m gäller.

Ur verksamhetens synpunkt kan det vara godtagbart att anlita en juridisk person som har anknytning till en universitetsanställd under förutsättning att **samtliga** nedanstående villkor är uppfyllda:

- 1) Den juridiska personens verksamhetsområde har ingen anknytning till den anställdes huvudsakliga arbetsuppgifter inom universitetet (exempel: en lärare i natur- eller samhällsvetenskapligt ämne som utför översättningsarbete som bisyssla)
- 2) Den uppgift som överläts innebär ej myndighetsutövning mot enskild eller motsvarande
- 3) I de fall, då en anställd skall anlitas: den anställda har anmält denna bisyssla till universitetet och därvid erhållit tillstånd att bedriva densamma

Begreppet närstående

Förbuden mot att anlita juridisk person i vissa fall gäller *såväl* den som är arbetstagare vid universitetet *som* den som är närstående till arbetstagaren. Som "närstående" räknas föräldrar, far- och morföräldrar, make/sambo/partner, barn (barnbarn etc) och dettas make samt syskon och syskons make. Med "företag" avses här verksamhet oavsett associationsform, dvs aktiebolag, kommanditbolag, handelsbolag, stiftelse, enskild firma m fl. Ett "väsentligt verksamhetsinflytande" anses inte bara den ha som är dominerande ägare eller ingår i företagsledningen utan även den som t ex har ställning som forskningschef eller som chef för produktutvecklingen inom ett företag.

Beskattningsfrågor: A-skatt resp F-skatt

I samband med att universitetet anlitar utomstående fysiska eller juridiska personer uppstår ofta frågor om **beskattning** av de ersättningar som universitetet betalar ut.

Det finns två slags skattsedlar för preliminär skatt: A-skattesedel och F-skattesedel. F-skattesedel kan endast tilldelas den som bedriver (eller avser att bedriva) näringsverksamhet. Den som har F-skattesedel betalar själv sin preliminära skatt och sina egna sociala avgifter. Med F-skattesedeln följer ett F-skattebevis. Detta bevis utgör ett slags "körkort" för företagaren och skall vid behov kunna uppvisas för den som utbetalar en ersättning till vederbörande.

A-skattesedel tilldelas den som inte har tilldelats en F-skattesedel. Detta gäller för alla "vanliga" löntagare och pensionärer.

En fysisk person, som bedriver näringsverksamhet samtidigt som han har inkomster av anställning, kan ha en F-skattsedel och en A-skattsedel samtidigt. För en sådan person utfärdas ett s k F-skattebevis med villkor. Villkoret innebär att F-skattsedeln inte får åberopas i ett anställningsförhållande. *I förhållande till den som utför arbete för universitetet är det **universitetet** som avgör om den som utför arbetet är att anse som anställd eller uppdragstagare.*

Det saknar i och för sig betydelse om en tillfälligt anlitad (fysisk eller juridisk) person innehar A-skattsedel, F-skattsedel eller eventuellt F-skattsedel med villkor. Om universitetet väljer att anlita någon som **uppdragstagare** och därvid underlåter att kontrollera att vederbörande innehar **F-skattsedel**, kan universitetet dock bli skyldigt att erlægga skatt och sociala avgifter i efterhand.

Den som anlitar någon som enbart har en **A-skattsedel** är normalt skyldig att göra avdrag för preliminär skatt och, om arbetstagaren är en fysisk person, erlægga **arbetsgivaravgifter** samt **lönekostnadspålägg** (LKP) på ersättningen för arbetet.

Universitetet är därutöver skyldigt att skriftligen anmäla till skattemyndigheten om den som tar emot en ersättning från universitetet åberopar sin F-skattsedel i samband med utbetalning av ersättning till honom samtidigt som universitetet anser att det **uppenbart** är fråga om ett anställningsförhållande. (Se nedan under rubriken Anställd resp uppdragstagare.) Skattemyndigheten kan, om den anser att den skattskyldige missbrukat sin F-skattsedel, återkalla en tidigare utfärdad F-skattsedel. (En F-skattsedel kan återkallas även av andra skäl, t ex i samband med konkurs eller näringsförbud.)

Anställd resp uppdragstagare

Lagen om offentlig anställning (LOA) och övriga föreskrifter om anställning gäller för den som är arbetstagare, men ej för den som är uppdragstagare. I förarbeten och rättspraxis brukar ett antal faktorer anföras som omständigheter som talar för att den som åtagit sig att utföra en ålagd arbetsuppgift skall anses vara antingen anställd eller uppdragstagare.

För **arbetstagar**förhållande talar kortfattat bl a följande:

- 1) Han skall personligen utföra arbetet, vare sig detta är utsagt i åtagandet eller anses vara förutsatt
- 2) Han utför faktiskt själv arbetet
- 3) Han ställer sig till förfogande för efter hand uppkommande uppgifter
- 4) Förhållandet mellan parterna är av mera varaktig karaktär
- 5) Han är (oavsett orsak) förhindrad att samtidigt utföra liknande arbete för någon annan

För **uppdragstagar**förhållande talar kortfattat bl a följande:

- 1) Han är ej skyldig att personligen utföra arbetet, utan kan på eget ansvar överlåta utförandet till någon annan
- 2) Han låter faktiskt någon annan utföra arbetet
- 3) Hans åtagande begränsar sig till en bestämd uppgift
- 4) Förhållandet mellan parterna är av tillfällig natur
- 5) Varken avtalet eller arbetet hindrar honom från att samtidigt utföra liknande arbete för någon annan

6) Han är underkastad bestämda direktiv och/eller kontroll avseende arbetets utförande samt arbetstid och arbetsplats	6) Han bestämmer (förutom arbetets natur) själv sättet för arbetets utförande samt arbetstid och arbetsplats
7) Han använder utrustning, redskap och material som tillhandahålls av motparten	7) Han tillhandahåller själv utrustning, redskap och material
8) Han får ersättning för sina utlägg i samband med arbetet, t ex för resor	8) Han står själv för utgifterna vid arbetets utförande
9) Ersättningen för arbetsprestationen utgår (åtminstone delvis) i form av garanterad lön	9) Ersättningen för arbetsprestationen är helt beroende av verksamhetens ekonomiska resultat
10) Han är i ekonomiskt och socialt hänseende jämställd med en arbetstagarare	10) Han är i ekonomiskt och socialt hänseende jämställd med en företagare inom verksamhetsgrenen
_____	11) Han har tillstånd eller auktorisation för sin verksamhet eller har egen firma registrerad för densamma

De ovan stående kriterierna är ”absoluta” i den bemärkelsen att det **inte** är möjligt för universitetet att – genom att sluta överenskommelse med någon att han/hon skall vara (eller betraktas som) konsult, entreprenör etc – åstadkomma att den som enligt ovannämnda arbetsrättsliga och skatterättsliga kriterier är arbetstagarare i stället blir uppdragstagarare.

Problem kan lätt uppkomma vid en **skatterättslig** prövning av ett fall då en (fysisk eller juridisk) person anlitas för utförandet av en arbetsuppgift. Någon entydig lagstiftning inom skatteområdet som reglerar just detta förhållande finns inte. I stället är man hänvisad till den rättspraxis som – med utgångspunkt i den arbetsrättsliga lagstiftningen – utvecklats om arbetstagarbegreppet. Skattemyndigheternas tolkning av denna praxis när det gäller **utbildning** är entydig. Personer, som engagerats för att genomföra schemalagda lektioner eller andra undervisningsmoment som är fastslagna i kursplaner eller på motsvarande sätt, anses vara **arbetstagarare** och för detta kan, enligt skattemyndigheternas uppfattning, ej anlitas juridiska personer. Utbetalning av ersättning för undervisningen skall således göras till den fysiska person som fullgjort undervisningen. (Beträffande beskattningens mässiga konsekvenser, se även ovan.)

Risken vid anlitan av en juridisk person – om skattemyndigheterna gör en annan bedömning – är att institutionen (direkt eller retroaktivt) kan drabbas av utgifter för sociala avgifter för utbetalt belopp, skattekrav för icke innehållen preliminärskatt, avgiftstillägg, restavgift, förseningsavgift m m.

Information i frågor om anlitan av juridisk person

Lunds universitets egna dokument i frågor om anlitan av juridisk person – denna PM samt andra tillkommande dokument – återfinns i Personalhandboken, uppslag **G:19**.

Schema för prövning av anlitage av juridisk person

